

Ways and Means (Greek)

Xenophon

tr. Greek text

Plato Scroll · plato-scroll.netlify.app

WAYS AND MEANS - Πόροι ἢ περὶ προσόδων Κ ΕΦΛΑΙΟΝ Α '

Ἐγὼ μὲν τοῦτο ἀεὶ ποτε νομίζω, ὅποιοί τινες ἂν οἱ προστάται ᾧσι, τοιαύτας καὶ τὰς πολιτείας γίνεσθαι. ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀθήνησι προεστηκότων ἔλεγόν τινες, ὥς γινώσκουσι μὲν τὸ δίκαιον οὐδενὸς ἦσσαν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, διὰ δὲ τὴν τοῦ πλήθους πενίαν ἀναγκάζεσθαι ἔφασαν ἀδικώτεροι εἶναι περὶ τὰς πόλεις, ἐκ τούτου ἐπεχείρησα σκοπεῖν, εἴ πῃ δύναιντ' ἂν οἱ πολῖται διατρέφεσθαι ἐκ τῆς ἐαυτῶν, ὅθεν περ καὶ δικαιοτάτον, νομίζων, εἰ τοῦτο γένοιτο, ἅμα τῇ τε πενίαι αὐτῶν ἐπικεκουρηθῆσαι ἂν καὶ τῷ ὑπόπτους τοῖς Ἑλλήσιν εἶναι.

Σκοποῦντι δὴ μοι ἃ ἐπενόησα τοῦτο μὲν εὐθὺς ἀνεφαίνετο, ὅτι ἡ χώρα πέφυκεν οἷα πλείστας προσόδους παρέχεσθαι. ὅπως δὲ γνωσθῇ, ὅτι ἀληθὲς τοῦτο πρῶτον λέγω, διηγήσομαι τὴν φύσιν τῆς Ἀττικῆς.

οὐκοῦν τὸ μὲν τὰς ὥρας ἐνθάδε πραοτάτας εἶναι καὶ αὐτὰ τὰ γινόμενα μαρτυρεῖ· ἃ γοῦν πολλαχοῦ οὐδὲ βλαστάνειν δύναιτ' ἂν, ἐνθάδε καρποφορεῖ. ὥσπερ δὲ ἡ γῆ, οὕτω καὶ ἡ περὶ τὴν χώραν θάλαττα παμφορωτάτη ἐστὶ. καὶ μὴν ὅσα περ οἱ θεοὶ ἐν ταῖς ὥραις ἀγαθὰ παρέχουσι, καὶ ταῦτα πάντα ἐνταῦθα πρωιαίτατα μὲν ἄρχεται, ὁψιαίτατα δὲ λήγει.

οὐ μόνον δὲ κρατεῖ τοῖς ἐπ' ἐνιαυτὸν θάλλουσί τε καὶ γηράσκουσιν, ἀλλὰ καὶ αἰδία ἀγαθὰ ἔχει ἡ χώρα. πέφυκε μὲν γὰρ λίθος ἐν αὐτῇ ἄφθονος, ἐξ οὗ κάλλιστοι μὲν ναοί, κάλλιστοι δὲ βωμοὶ γίνονται, εὐπρεπέστατα δὲ θεοῖς ἀγάλματα· πολλοὶ δ' αὐτοῦ καὶ Ἑλληνες καὶ βάρβαροι προσδέονται.

ἔστι δὲ καὶ γῆ, ἡ σπειρομένη μὲν οὐ φέρει καρπὸν, ὀρυσσομένη δὲ πολλαπλασίους τρέφει ἢ εἰ σῖτον ἔφερε. καὶ μὴν ὑπάργυρός ἐστι σαφῶς θεῖαι μοίραι· πολλῶν γοῦν πόλεων παροικουσῶν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν εἰς οὐδεμίαν τούτων οὐδὲ μικρὰ φλὲθ ἀργυρίτιδος διήκει.

οὐκ ἂν ἀλόγως δέ τις οἰηθείη τῆς Ἑλλάδος καὶ πάσης δὲ τῆς οἰκουμένης ἀμφὶ τὰ μέσα οἰκεῖσθαι τὴν πόλιν· ὅσωι γὰρ ἂν τινες πλεῖον ἀπέχωσιν αὐτῆς, τοσούτῳ χαλεπωτέροις ἢ ψύχεσιν ἢ

θάλπεσιν ἐντυγχάνουσιν· ὅποσοι τ' ἂν αὖ βουλευθῶσιν ἀπ' ἐσχάτων τῆς Ἑλλάδος ἐπ' ἔσχατα ἀφικέσθαι, πάντες οὗτοι ὥσπερ κύκλου τὸρνον τὰς Ἀθήνας ἢ παραπλέουσιν ἢ παρέρχονται.

καὶ μὴν οὐ περίρρυτός γε οὔσα ὅμως ὥσπερ νῆσος πᾶσιν ἀνέμοις προσάγεται· τε ὦν δεῖται καὶ ἀποπέμπεται ἃ βούλεται· ἀμφιθάλασσος γάρ ἐστι. καὶ κατὰ γῆν δὲ πολλὰ δέχεται ἐμπόρια· ἥπειρος γάρ ἐστιν.

ἐτι δὲ ταῖς μὲν πλείσταις πόλεσι βάρβαροι προσοικούντες πράγματα παρέχουσιν· Ἀθηναίοις δὲ γειτονεύουσιν, αἱ καὶ αὐταὶ πλείστον ἀπέχουσι τῶν βαρβάρων. Κεφάλαιον β'

Τούτων μὲν οὖν ἀπάντων, ὥσπερ εἶπον, νομίζω αὐτὴν τὴν χώραν αἰτίαν εἶναι. εἰ δὲ πρὸς τοῖς αὐτοφυέσιν ἀγαθοῖς πρῶτον μὲν τῶν μετοίκων ἐπιμέλεια γένοιτο· αὕτη γὰρ ἡ πρόσοδος τῶν καλλίστων ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, ἐπεὶπερ αὐτοὺς τρέφοντες καὶ πολλὰ ὠφελοῦντες τὴν πόλιν οὐ λαμβάνουσι μισθόν, ἀλλὰ μετοίκιον προσφέρουσιν·

ἐπιμέλειά γε μὴν ἥδ' ἂν ἀρκεῖν μοι δοκεῖ, εἰ ἀφέλοιμεν μὲν ὅσα μὴδὲν ὠφελοῦντα τὴν πόλιν ἀτιμίας δοκεῖ τοῖς μετοίκους παρέχειν, ἀφέλοιμεν δὲ καὶ τὸ συστρατεύεσθαι ὀπλίτας μετοίκους τοῖς ἀστοῖς. μέγας μὲν γὰρ ὁ κίνδυνος ἀπὼν, μέγα δὲ καὶ τὸ ἀπὸ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν οἰκιῶν ἀπιέναι.

ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ πόλις γ' ἂν ὠφεληθεῖη, εἰ οἱ πολῖται μετ' ἀλλήλων στρατεύοιντο μᾶλλον ἢ εἰ συντάττοντο αὐτοῖς, ὥσπερ νῦν, Λυδοὶ καὶ Φρύγες καὶ Σύροι καὶ ἄλλοι παντοδαποὶ βάρβαροι· πολλοὶ γὰρ τοιοῦτοι τῶν μετοίκων.

πρὸς δὲ τῷ ἀγαθῷ τῷ τούτους [ἐκ] τοῦ συντάττεσθαι ἀφεθῆναι καὶ κόσμος ἂν τῇ πόλει εἴη, εἰ δοκοῖεν Ἀθηναῖοι εἰς τὰς μάχας αὐτοῖς μᾶλλον πιστεύειν ἢ ἄλλοδαποῖς.

καὶ μεταδιδόντες δ' ἂν μοι δοκοῦμεν τοῖς μετοίκους τῶν <τ'> ἄλλων ὦν καλὸν μεταδιδόναι καὶ τοῦ ἵππικοῦ εὐνουστέρους ἂν ποιεῖσθαι καὶ ἅμα ἰσχυροτέραν ἂν καὶ μείζω τὴν πόλιν ἀποδεικνύναι.

εἴτα ἐπειδὴ καὶ πολλὰ οἰκιῶν ἔρημά ἐστιν ἐντὸς τῶν τειχῶν, καὶ οἰκόπεδα εἰ ἡ πόλις διδοίη οἰκοδομησομένοις ἐγκεκτῆσθαι, οἱ ἂν αἰτούμενοι ἄξιοι δοκῶσιν εἶναι, πολὺ ἂν οἶομαι καὶ διὰ ταῦτα πλείους τε καὶ βελτίους ὀρέγεσθαι τῆς Ἀθήνησιν οἰκήσεως.

καὶ εἰ μετοικοφύλακὰς γε ὥσπερ ὀρφανοφύλακας ἀρχὴν καθισταῖμεν, καὶ τούτοις τιμὴ τις ἐπεὶ οἵτινες πλείστους μετοίκους ἀποδείξειαν, καὶ τοῦτο εὐνουστέρους ἂν τοὺς μετοίκους ποιίῃ, καὶ ὥς τὸ εἰκὸς πάντες ἂν οἱ ἀπόλιδες τῆς Ἀθήνησι μετοικίας ὀρέγοντο καὶ τὰς προσόδους ἂν αὖξοιεν. Κεφάλαιον γ’

Ὡς γε μὴν καὶ ἐμπορεύεσθαι ἡδίστη τε καὶ κερδαλεωτάτη ἡ πόλις, νῦν ταῦτα λέξω. πρῶτον μὲν γὰρ δήπου ναυσὶ καλλίστας καὶ ἀσφαλεστάτας ὑποδοχὰς ἔχει, ὅπου γ’ ἐστὶν εἰσορμισθέντας ἀδεῶς ἔνεκα χειμῶνος ἀναπαύεσθαι.

ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς ἐμπόροις ἐν μὲν ταῖς πλείσταις τῶν πόλεων ἀντιφορτίζεσθαι τι ἀνάγκη· νομίσμασι γὰρ οὐ χρησίμοις ἔξω χρῶνται· ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις πλεῖστα μὲν ἔστιν ἀντεξάγειν, ὧν ἂν δέωνται ἄνθρωποι· ἦν δὲ μὴ βούλωνται ἀντιφορτίζεσθαι, καὶ [οἱ] ἀργύριον ἐξάγοντες καλὴν ἐμπορίαν ἐξάγουσιν· ὅπου γὰρ ἂν πωλῶσιν αὐτό, πανταχοῦ πλεῖον τοῦ ἀρχαίου λαμβάνουσιν.

εἰ δὲ καὶ τῇ τοῦ ἐμπορίου ἀρχῇ ἄθλα προτιθείη τις, ὅστις δικαιοτάτα καὶ τάχιστα διαιροίη τὰ ἀμφίλογα, ὥς μὴ ἀποκωλύεσθαι ἀποπλεῖν τὸν βουλόμενον, πολὺ ἂν καὶ διὰ ταῦτα πλείους τε καὶ ἥδιον ἐμπορεύοντο.

ἀγαθὸν δὲ καὶ καλὸν καὶ προεδρίαὶς τιμᾶσθαι ἐμπόρους καὶ ναυκλήρους, καὶ ἐπὶ ξενίᾳ γ’ ἐστὶν ὅτε καλεῖσθαι, οἱ ἂν δοκῶσιν ἀξιολόγοις καὶ πλοίοις καὶ ἐμπορεύμασιν ὠφελεῖν τὴν πόλιν. ταῦτα γὰρ τιμώμενοι οὐ μόνον τοῦ κέρδους, ἀλλὰ καὶ τῆς τιμῆς ἔνεκεν ὥς πρὸς φίλους ἐπισπεύδοιεν ἄν.

ὅσωι γε μὴν πλείονες εἰσοικίζονται τε καὶ ἀφικνοῦντο, δῆλον ὅτι τοσοῦτωι ἂν πλεῖον καὶ εἰσάγοιτο καὶ ἐξάγοιτο καὶ ἐμπολῶιτο καὶ πωλοῖτο καὶ μισθοφοροῖτο καὶ τελεσφοροῖτο.

Εἰς μὲν οὖν τὰς τοιαύτας αὐξήσεις τῶν προσόδων οὐδὲ προδαπανῆσαι δεῖ οὐδὲν ἀλλ’ ἢ ψηφίσματά τε φιλόανθρωπα καὶ

ἐπιμελείας. ὅσαι δ' ἂν ἄλλαι δοκοῦσί μοι πρόσοδοι γίνεσθαι, γινώσκω ὅτι ἀφορμῆς δεήσει εἰς αὐτάς.

οὐ μέντοι δύσελπίς εἰμι τὸ μὴ οὐχὶ προθύμως ἂν τοὺς πολίτας εἰς τὰ τοιαῦτα εἰσφέρειν, ἐνθυμούμενος ὥς πολλὰ μὲν εἰσήμενεν ἡ πόλις, ὅτε Ἀρκάσιν ἐβοήθει ἐπὶ Λυσιστράτου ἡγουμένου, πολλὰ δὲ ἐπὶ Ἥγησίλεω·

ἐπίσταμαι δὲ καὶ τριήρεις πολλάκις ἐκπεμπομένας σὺν πολλῇ δαπάνῃ, καὶ ταῦτα γενόμενα, τούτου μὲν ἀδήλου ὄντος εἴτε βέλτιον εἴτε κάκιον ἔσται, ἐκείνου δὲ δήλου ὅτι οὐδέποτε ἀπολήψονται ἃ ἂν εἰσενέγκωσιν οὐδὲ μεθέξουσιν ὧν ἂν εἰσενέγκωσι.

κτῆσιν δὲ ἀπ' οὐδενὸς ἂν οὕτω καλὴν κτήσαιντο ὥσπερ ἀφ' οὗ ἂν προτελέσωσιν εἰς τὴν ἀφορμήν· ὧι μὲν γὰρ ἂν δέκα μναῖ εἰσφορά γένηται, ὥσπερ ναυτικόν σχεδὸν ἐπίπεμπτον αὐτῷ γίγνεται, τριώβολον τῆς ἡμέρας λαμβάνοντι· ὧι δέ γ' ἂν πέντε μναῖ, πλεῖον ἢ ἐπίτριτον.

οἱ δέ γε πλεῖστοι Ἀθηναίων πλείονα λήψονται κατ' ἐνιαυτὸν ἢ ὅσα ἂν εἰσενέγκωσιν. οἱ γὰρ μναῖν προτελέσαντες ἐγγὺς δυοῖν μναῖν πρόσοδον ἔξουσιν, καὶ ταῦτα ἐν πόλει, ὃ δοκεῖ τῶν ἀνθρωπίνων ἀσφαλέστατόν τε καὶ πολυχρονιώτατον εἶναι.

οἶμαι δὲ ἔγωγε, εἰ μέλλοιεν ἀναγραφῆσθαι εὐεργέται εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον, καὶ ξένους ἂν πολλοὺς εἰσενεγκεῖν, ἔστι δ' ἅς ἂν καὶ πόλεις τῆς ἀναγραφῆς ὀρεγομένας. ἐλπίζω δὲ καὶ βασιλέας ἂν τινὰς καὶ τυράννους καὶ σατράπας ἐπιθυμῆσαι μετασχεῖν ταύτης τῆς χάριτος.

Ὅποτε γε μὴν ἀφορμὴ ὑπάρχοι, καλὸν μὲν καὶ ἀγαθὸν ναυκλήροις οἰκοδομεῖν καταγῶγια περὶ λιμένας πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι, καλὸν δὲ καὶ ἐμπορίοις ἐπὶ προσήκοντας τόπους ὠνήϊ τε καὶ πράσει, καὶ τοῖς εἰσαφικνουμένοις δὲ δημόσια καταγῶγια.

εἰ δὲ καὶ τοῖς ἀγοραίοις οἰκῆσεις τε καὶ πωλητήρια κατασκευασθεῖη καὶ ἐν Πειραιεῖ καὶ ἐν τῷ ἅστει, ἅμα τ' ἂν κόσμος εἴη τῇ πόλει καὶ πολλὰ ἂν ἀπὸ τούτων πρόσοδοι γίνοντο.

ἀγαθὸν δέ μοι δοκεῖ εἶναι πειραθῆναι, εἰ καί, ὥσπερ τριήρεις δημοσίας ἢ πόλιν κέκτηται, οὕτω καὶ ὀλκάδας δημοσίας δυνατὸν ἂν γένοιτο κτήσασθαι καὶ ταύτας ἐκμισθοῦν ἐπ' ἐγγυητῶν, ὥσπερ καὶ τᾶλλα δημόσια. εἰ γὰρ καὶ τοῦτο οἷόν τε ὄν φανείη, πολλὴ ἂν καὶ ἀπὸ τούτων πρόσσδος γίγνοιτο. Κεφάλαιον δ'

Τὰ γε μὴν ἀργύρεια εἰ κατασκευασθείη ὥς δεῖ, πάμπολλα ἂν νομίζω χρήματα ἐξ αὐτῶν καὶ ἄνευ τῶν ἄλλων προσόδων προσιέναι. βούλομαι δὲ καὶ τοῖς μὴ εἰδόσι τὴν τούτων δύναμιν δηλῶσαι· ταύτην γὰρ γνόντες καὶ ὅπως χρῆσθαι δεῖ αὐτοῖς ἄμεινον ἂν βουλευοίσθε.

οὐκοῦν ὅτι μὲν πάνυ πάλαί ἐνεργά ἐστι πᾶσι σαφές· οὐδεὶς γοῦν οὐδὲ πειρᾶται λέγειν ἀπὸ ποίου χρόνου ἐπεχειρήθη. οὕτω δὲ πάλαί ὀρυσσομένης τε καὶ ἐκφορουμένης τῆς ἀργυρίτιδος κατανοήσατε τί μέρος οἱ ἐκβεβλημένοι σωροὶ τῶν αὐτοφυῶν τε καὶ ὑπαργύρων λόφων.

οὐδὲ μὴν ὁ ἀργυρώδης τόπος εἰς μεῖον τι συστελλόμενος ἄλλ' ἀεὶ ἐπὶ πλεῖον ἐκτεινόμενος φανερός ἐστιν. ἐν ᾧ γε μὴν χρόνῳ οἱ πλεῖστοι ἄνθρωποι ἐγένοντο ἐν αὐτοῖς, οὐδεὶς πώποτε ἔργου ἠπόρησεν, ἀλλ' ἀεὶ τὰ ἔργα τῶν ἐργαζομένων περιῆν.

καὶ νῦν δὲ οἱ κεκτημένοι ἐν τοῖς μετάλλοις ἀνδράποδα οὐδεὶς τοῦ πλήθους ἀφαιρεῖ, ἀλλ' ἀεὶ προσκτᾶται ὅποσα ἂν πλεῖστα δύνηται. καὶ γὰρ δὴ ὅταν μὲν ὀλίγοι ὀρύττωσι καὶ ζητῶσιν, ὀλίγα οἶμαι καὶ τὰ χρήματα εὐρίσκεται· ὅταν δὲ πολλοί, πολλαπλασία ἢ ἀργυρίτις ἀναφαίνεται.

ὥστε ἐν μόνῳ τούτῳ ὧν ἐγὼ οἶδα ἔργων οὐδὲ φθονεῖ οὐδεὶς τοῖς ἐπι κατασκευαζομένοις. ἔτι δὲ οἱ μὲν ἀγροὺς κεκτημένοι πάντες ἔχοιεν ἂν εἰπεῖν ὅποσα ζεύγη ἀρκεῖ εἰς τὸ χωρίον καὶ ὅποσοι ἐργάται· ἦν δ' ἐπὶ πλεῖον τῶν ἱκανῶν ἐμβάλλῃ τις, ζημίαν λογίζονται· ἐν δὲ τοῖς ἀργυρείοις ἔργοις πάντα ἀεὶ φασὶν ἐνδεῖσθαι ἐργατῶν.

καὶ γὰρ οὐδ' ὥσπερ ὅταν πολλοὶ χαλκοτύποι γένωνται, ἀξίων γενομένων τῶν χαλκευτικῶν ἔργων καταλύνονται οἱ χαλκοτύποι, καὶ οἱ σιδηρεῖς γε ὡσαύτως· καὶ ὅταν γε πολὺς σίτος καὶ οἶνος

γένηται, ἀξίων ὄντων τῶν καρπῶν ἀλυσιτελεῖς αἱ γεωργίαι γίνονται, ὥστε πολλοί, ἀφιέμενοι τοῦ τὴν γῆν ἐργάζεσθαι, ἐπ' ἐμπορίας καὶ καπηλείας καὶ τοκισμοὺς τρέπονται· ἀργυρίτις δὲ ὅσῳ ἂν πλείων φαίνεται καὶ ἀργύριον πλεῖον γίνηται, τοσοῦτωι πλείονες ἐπὶ τὸ ἔργον τοῦτο ἔρχονται.

καὶ γὰρ δὴ ἔπιπλα μὲν, ἐπειδὴν ἱκανὰ τις κτήσεται τῇ οἰκίᾳ, οὐ μάλα ἔτι προσωνοῦνται· ἀργύριον δὲ οὐδεὶς πω οὕτω πολὺ ἐκτήσατο, ὥστε μὴ ἔτι προσδεῖσθαι· ἀλλ' ἦν τισι γένηται παμπληθές, τὸ περιττεῦον κατορύττοντες οὐδὲν ἥττον ἡδονται ἢ χρώμενοι αὐτῷ.

καὶ μὴν ὅταν γε εὖ πράττωσιν αἱ πόλεις, ἰσχυρῶς οἱ ἄνθρωποι ἀργυρίου δέονται. οἱ μὲν γὰρ ἄνδρες ἀμφὶ ὅπλα τε καλὰ καὶ ἵππους ἀγαθοὺς [τε] καὶ οἰκίας καὶ κατασκευὰς μεγαλοπρεπεῖς βούλονται δαπανᾶν, αἱ δὲ γυναῖκες εἰς ἐσθῆτα πολυτελεῖ καὶ χρυσοῦν κόσμον τρέπονται.

ὅταν τε αὖ νοσήσωσιν πόλεις ἢ ἀφορίαις καρπῶν ἢ πολέμῳ, ἔτι καὶ πολὺ μᾶλλον ἀργοῦ τῆς γῆς γιγνομένης καὶ εἰς ἐπιτήδεια καὶ εἰς ἐπικούρους νομίσματος δέονται.

εἰ δέ τις φήσῃε καὶ χρυσίον μηδὲν ἦσσαν χρήσιμον εἶναι ἢ ἀργύριον, τοῦτο μὲν οὐκ ἀντιλέγω, ἐκεῖνο μέντοι οἶδα, ὅτι καὶ χρυσίον, ὅταν πολὺ παραφανῇ, αὐτὸ μὲν ἀτιμότερον γίγνεται, τὸ δὲ ἀργύριον τιμιώτερον ποιεῖ.

ταῦτα μὲν οὖν ἐδήλωσα τούτου ἕνεκα, ὅπως θαρσοῦντες μὲν ὅτι πλείστους ἀνθρώπους ἐπὶ τὰ ἀργύρεια ἄγωμεν, θαρσοῦντες δὲ κατασκευαζόμεθα ἐν αὐτοῖς, ὡς οὔτε ἐπιλειψούσης ποτὲ ἀργυρίτιδος οὔτε τοῦ ἀργυρίου ἀτίμου ποτὲ ἐσομένου.

δοκεῖ δέ μοι καὶ ἡ πόλις προτέρα ἐμοῦ ταῦτ' ἐγνωκέναι· παρέχει γοῦν ἐπὶ ἰσοτελείᾳ καὶ τῶν ξένων τῷ βουλομένῳ ἐργάζεσθαι ἐν τοῖς μετάλλοις.

Ἴνα δὲ καὶ σαφέστερον περὶ τῆς τροφῆς εἴπω, νῦν διηγῆσομαι, ὡς κατασκευασθέντα τὰ ἀργύρεια ὠφελιμώτατ' ἂν εἴη τῇ πόλει. αὐτὸς μὲν οὖν ἔγωγε ἀφ' ὧν μέλλω λέγειν οὐδέν τι ἀξιῶ θαυμάζεσθαι ὡς δυσεύρετόν τι ἐξηρηκώς· τὰ μὲν γὰρ ὧν λέξω καὶ

νῦν ἔτι πάντες ὀρώμεν, τὰ δὲ παροιχόμενα πάντων κατὰ ταῦτ' αὐτοὺς ἀκούομεν.

τῆς μέντοι πόλεως πάνυ ἄξιον θαυμάσαι τὸ αἰσθανομένην πολλοὺς πλουτιζομένους ἐξ αὐτῆς ιδιώτας μὴ μιμεῖσθαι τούτους. πάλαι μὲν γὰρ δήπου οἷς μεμέληκεν ἀκηκόαμεν ὅτι Νικίας ποτὲ ὁ Νικηράτου ἐκτήσατο ἐν τοῖς ἀργυρείοις χιλίους ἀνθρώπους, οὗς ἐκεῖνος Σωσίαι τῷ Θραικὶ ἐξεμίθωσεν, ἐφ' ᾧ ὀβολὸν μὲν ἀτελῆ ἐκάστου τῆς ἡμέρας ἀποδιδόναι, τὸν δ' ἀριθμὸν ἴσους ἀεὶ παρέχειν.

ἐγένετο δὲ καὶ Ἰππονίκῳ ἐξακόσια ἀνδράποδα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτον ἐκδεδομένα, ἃ προσέφερε μναῖν ἀτελῆ τῆς ἡμέρας, Φιλημονίδῃ δὲ τριακόσια <ἃ> ἡμιμναῖον· ἄλλοις δὲ γε ὥς οἶομαι δύναμις ἐκάστοις ὑπῆρχεν.

ἀτὰρ τί τὰ παλαιὰ δεῖ λέγειν; καὶ γὰρ νῦν πολλοὶ εἰσιν ἐν τοῖς ἀργυρείοις ἄνθρωποι οὕτως ἐκδεδομένοι.

περαινομένων γε μὴν ὧν λέγω τοῦτ' ἂν μόνον καινὸν γένοιτο, εἰ, ὥσπερ οἱ ιδιώται κτησάμενοι ἀνδράποδα πρόσοδον ἀέναον κατεσκευασμένοι εἰσίν, οὕτω καὶ ἡ πόλις κτῶιτο δημόσια ἀνδράποδα, ἕως γίνοιτο τρία ἐκάστῳ Ἀθηναίῳ.

εἰ δὲ δυνατὰ λέγομεν, καθ' ἓν ἕκαστον αὐτῶν σκοπῶν ὁ βουλόμενος κρινέτω. οὐκοῦν τιμὴν μὲν ἀνθρώπων εὐδελον ὅτι μᾶλλον ἂν τὸ δημόσιον δύναιτο ἢ οἱ ιδιώται παρασκευάσασθαι. τῇ γε μὴν βουλῇ ράδιον καὶ κηρύξαι ἄγειν τὸν βουλόμενον ἀνδράποδα καὶ τὰ προσαχθέντα πρίασθαι.

ἐπειδὴν δὲ ὠνηθῇ, τί ἂν ἦττον μισθοῖτό τις παρὰ τοῦ δημοσίου ἢ παρὰ τῶν ιδιωτῶν, ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς μέλλων ἔξειν; μισθοῦνται γοῦν καὶ τεμένη καὶ ἱερὰ καὶ οἰκίας, καὶ τέλη ὠνοῦνται παρὰ τῆς πόλεως.

ὅπως γε μὴν τὰ ὠνηθέντα σώιζεται, τῷ δημοσίῳ ἔστι λαμβάνειν ἐγγύους παρὰ τῶν μισθουμένων, ὥσπερ καὶ παρὰ τῶν ὠνουμένων τὰ τέλη. ἀλλὰ μὴν καὶ ἀδικῆσαι γε ῥάϊον τῷ τέλος πριαμένῳ ἢ τῷ ἀνδράποδῳ μισθουμένῳ.

ἀργύριον μὲν γὰρ πῶς καὶ φωράσειεν ἂν τις τὸ δημόσιον ἐξαγόμενον, ὁμοίου τοῦ ιδίου ὄντος αὐτῷ; ἀνδράποδα δὲ

σεσημασμένα τῷ δημοσίῳ σημαντρίῳ καὶ προκειμένης ζημίας τῷ τε πωλοῦντι καὶ τῷ ἐξάγοντι, πῶς ἂν τις ταῦτα κλέψειεν; οὐκοῦν μέχρι μὲν τούτου δυνατόν φανείη ἂν τῇ πόλει εἶναι τὸ ἀνθρώπους καὶ κτήσασθαι καὶ φυλάξαι.

εἰ δ' αὖ τις τοῦτ' ἐνθυμεῖται, πῶς, ἐπειδὴ πολλοὶ ἐργάται γένωνται, πολλοὶ φανοῦνται καὶ οἱ μισθωσόμενοι, ἐκεῖνο κατανοήσας θαρρεῖτω, ὅτι πολλοὶ μὲν τῶν κατεσκευασμένων προσμισθώσονται τοὺς δημοσίους (πολλὰ γάρ ἐστι τὰ ὑπάρχοντα), πολλοὶ δ' εἰσὶ καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τοῖς ἔργοις γηρασκόντων, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοί τε καὶ ξένοι, οἳ τῷ σώματι μὲν οὔτε βούλονται ἂν οὔτε δύναιντ' ἂν ἐργάζεσθαι, τῇ δὲ γνώμῃ ἐπιμελούμενοι ἡδέως ἂν τὰ ἐπιτήδεια πορίζοντο.

ἦν γε μέντοι τὸ πρῶτον συστῆι διακόσια καὶ χίλια ἀνδράποδα, εἰκὸς ἤδη ἀπ' αὐτῆς τῆς προσόδου ἐν ἔτεσι πέντε ἢ ἕξ μὴ μείον ἂν τῶν ἐξακισχιλίων γενέσθαι. ἀπὸ γε μὴν τούτου τοῦ ἀριθμοῦ ἦν ὀβολὸν ἕκαστος ἀτελῇ τῆς ἡμέρας προσφέρει, ἡ μὲν πρόσοδος ἐξήκοντα τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ.

ἀπὸ δὲ τούτων ἦν εἰς ἄλλα ἀνδράποδα τιθῆται εἴκοσι, τοῖς τετταράκοντα ἤδη ἐξέσται τῇ πόλει χρῆσθαι εἰς ἄλλ' ὅ τι ἂν δέη. ὅταν δέ γε μύρια ἀναπληρωθῇ, ἑκατὸν τάλαντα ἢ πρόσοδος ἔσται.

ὅτι δὲ δέξεται <τὰ ἀργύρεια> πολλαπλάσια τούτων, μαρτυρήσαιεν ἂν μοι εἴ τις ἐστὶ τῶν μεμνημένων, ὅσον τὸ τέλος εὑρίσκει τῶν ἀνδραπόδων πρὸ τῶν ἐν Δεκελείᾳ. μαρτυρεῖ δὲ κάκεῖνο, ὅτι εἰργασμένων ἀνθρώπων ἐν τοῖς ἀργυρείοις ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ ἀναριθμήτων νῦν οὐδὲν διαφέρει [τὰ ἀργύρεια] ἢ οἷα οἱ πρόγονοι ἡμῶν ὄντα ἐμνημόνευον αὐτά.

καὶ τὰ νῦν δὲ γιγνόμενα πάντα μαρτυρεῖ, ὅτι οὐκ ἂν ποτε πλείω ἀνδράποδα ἐκεῖ γένοιτο ἢ ὅσων ἂν τὰ ἔργα δέηται. οὔτε γὰρ βάθους πέρας οὔτε ὑπονόμων οἱ ὀρύσσοντες εὐρίσκουσι.

καὶ μὴν καινοτομεῖν γε οὐδὲν ἥττον ἔξεστι νῦν ἢ πρότερον. οὐ τοίνυν οὐδ' εἰπεῖν ἂν ἔχοι εἰδὼς οὐδεὶς, πότερον ἐν τοῖς κατατετμημένοις πλείων ἀργυρῆτις ἢ ἐν τοῖς ἀτμήτοις ἐστί.

τί δῆτα, φαίη ἂν τις, οὐ καὶ νῦν, ὥσπερ ἔμπροσθεν, πολλοὶ καινοτομοῦσιν; ὅτι πενέστεροι μὲν νῦν εἰσιν οἱ περὶ τὰ μέταλλα (νεωστὶ γὰρ πάλιν κατασκευάζονται), κίνδυνος δὲ μέγας τῷ καινοτομοῦντι.

ὁ μὲν γὰρ εὐρὼν ἀγαθὴν ἐργασίαν πλούσιος γίγνεται· ὁ δὲ μὴ εὐρὼν πάντα ἀπόλλυσιν ὅσα ἂν δαπανήσῃ. εἰς τοῦτον οὖν τὸν κίνδυνον οὐ μάλα πως ἐθέλουσιν οἱ νῦν ἰέναι.

ἐγὼ μέντοι ἔχειν μοι δοκῶ καὶ περὶ τούτου συμβουλευσαι ὥς ἂν ἀσφαλέστατα καινοτομοῖτο. εἰσὶ μὲν γὰρ δήπου Ἀθηναίων δέκα φυλαί· εἰ δ' ἡ πόλις δοίη ἐκάστη αὐτῶν ἴσα ἀνδράποδα, αἱ δὲ κοινωσάμεναι τὴν τύχην καινοτομοῖεν, οὕτως ἂν, εἰ μία εὐροί,

πάσαις ἂν λυσιτελὲς ἀποδείξειεν, εἰ δὲ δύο ἢ τρεῖς ἢ τέτταρες ἢ αἱ ἡμίσειαι εὐροίεν, δῆλον ὅτι <ἔτι> λυσιτελέστερα ἂν τὰ ἔργα ταῦτα γίγνοιτο. τό γε μὴν πάσας ἀποτυχεῖν οὐδενὶ τῶν παρεληλυθότων ἐοικός.

οἷόν τε δὴ οὕτως καὶ ἰδιώτας συνισταμένους καὶ κοινουμένους τὴν τύχην ἀσφαλέστερον κινδυνεύειν. μηδὲ μέντοι τοῦτο φοβεῖσθε, ὥς ἢ τὸ δημόσιον οὕτω κατασκευαζόμενον παραλυπήσῃ τοὺς ἰδιώτας ἢ οἱ ἰδιῶται τὸ δημόσιον· ἀλλ' ὥσπερ σύμμαχοι, ὅσῳ ἂν πλείους συνῶσιν, ἰσχυροτέρους ἀλλήλους ποιοῦσιν, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ἀγρυρείοις ὅσῳ περ ἂν πλείους ἐργάζωνται, τόσῳ πλείω τάγαθὰ εὐρήσουσί τε καὶ ἐκφορήσουσι.

Καὶ ἐμοὶ μὲν δὴ εἴρηται ὥς ἂν ἡγοῦμαι κατασκευασθείσης τῆς πόλεως ἱκανὴν ἂν πᾶσιν Ἀθηναίοις τροφὴν ἀπὸ κοινοῦ γενέσθαι.

εἰ δέ τινες λογιζόμενοι παμπόλλης ἂν δεῖν ἀφορμῆς εἰς ταῦτα πάντα οὐχ ἡγοῦνται ἱκανὰ ἂν ποτε χρήματα εἰσενεχθῆναι, μηδὲ οὕτως ἀθυμούντων.

οὐ γὰρ οὕτως ἔχει, ὥς ἀνάγκη ἅμα ταῦτα πάντα γίγνεσθαι ἢ μηδὲν ὄφελος αὐτῶν εἶναι· ἀλλ' ὅπόσα ἂν ἢ οἰκοδομηθῇ ἢ ναυπηγηθῇ ἢ ἀνδράποδα ὠνηθῇ, εὐθὺς ταῦτα ἐν ὧφελει εἶσται.

ἀλλὰ μὴν καὶ τῇιδέ γε συμφορώτερον τὸ κατὰ μέρος ἢ τὸ ἅμα πάντα πράττεσθαι. οἰκοδομοῦντές τε γὰρ ἀθρόως πολυτελέστερον ἂν καὶ κάκιον ἢ κατὰ μέρος ἀποτελοῖμεν· ἀνδράποδα δὲ παμπληθῇ

ζητοῦντες ἀναγκαζοίμεθ' ἂν καὶ χεῖρω καὶ τιμιώτερα ὦνεῖσθαι.

κατὰ γε μὴν τὸ δυνατόν περαίνοντες τὰ μὲν καλῶς γνωσθέντα καὶ αὖθις ἂν ψηφίζοιμεθα·

εἰ δέ τι ἁμαρτηθεῖη, ἀπεχοίμεθ' ἂν αὐτοῦ. ἔτι δὲ πάντων ἅμα γιγνομένων ἡμᾶς ἂν ἅπαντα δέοι ἐκπορίζεσθαι· εἰ δὲ τὰ μὲν περαίνοιτο, τὰ δὲ μέλλοι, ἢ ὑπάρξασα πρόσδοδος τὸ ἐπιτήδειον συγκατασκευάζοι ἂν.

ὃ δὲ ἴσως φοβερώτατον δοκεῖ πᾶσιν εἶναι, μή, εἰ ἄγαν πολλὰ κτήσαιοτο ἢ πόλις ἀνδράποδα, ὑπεργεμισθεῖη ἂν τὰ ἔργα, καὶ τούτου τοῦ φόβου ἀπηλλαγμένοι ἂν εἴημεν, εἰ μὴ πλείονας ἀνθρώπους ἢ ὅσους αὐτὰ τὰ ἔργα προσαιτοίη κατ' ἐνιαυτὸν ἐμβάλλοιμεν.

οὕτως ἔμοιγε δοκεῖ, ἥπερ ῥᾷστον, ταύτη καὶ ἄριστον εἶναι ταῦτα πράσσειν. εἰ δ' αὖ διὰ τὰς ἐν τῷ νῦν πολέμῳ γεγενημένας εἰσφορὰς νομίζετ' ἂν μὴδ' ὅτιοῦν δύνασθαι εἰσενεγκεῖν, ὑμεῖς δέ, ὅσα μὲν πρὸ τῆς εἰρήνης χρήματα εὔρισκε τὰ τέλη, ἀπὸ τοσούτων καὶ τὸ ἐπιὸν ἔτος διοικεῖτε τὴν πόλιν· ὅσα δ' ἂν ἐφευρίσκη διὰ τὸ εἰρήνην τε εἶναι καὶ διὰ τὸ θεραπεύεσθαι μετοίκους καὶ ἐμπόρους καὶ διὰ τὸ πλειόνων συναγειρομένων ἀνθρώπων πλεῖω εἰσάγεσθαι καὶ ἐξάγεσθαι καὶ διὰ τὸ <τὰ> ἐλλειμνία καὶ τὰς ἀγορὰς αὐξάνεσθαι, ταῦτα λαμβάνοντες κατασκευάζεσθε ὥς ἂν πλεῖσται πρόσδοδοι γίγνυντο.

εἰ δέ τινες αὖ φοβοῦνται, μὴ ματαία ἂν γένοιτο αὕτη ἡ κατασκευή, εἰ πόλεμος ἐγερθεῖη, ἐννοησάτωσαν ὅτι τούτων γιγνομένων πολὺ φοβερώτερος ὁ πόλεμος τοῖς ἐπιφέρουσιν ἢ τῇ πόλει.

τί γὰρ δὴ εἰς πόλεμον κτῆμα χρησιμώτερον ἀνθρώπων; πολλὰς μὲν γὰρ ναῦς πληροῦν ἱκανοὶ ἂν εἴημεν δημοσίαι· πολλοὶ δ' ἂν καὶ πεζοὶ δημοσίαι δύναιντ' ἂν βαρεῖς εἶναι τοῖς πολεμίοις, εἴ τις αὐτοὺς θεραπεύοι.

Λογίζομαι δ' ἔγωγε καὶ πολέμου γιγνομένου οἶόν τ' εἶναι μὴ ἐκλείπεσθαι τὰ ἀργύρεα. ἔστι μὲν γὰρ δήπου περὶ τὰ μέταλλα ἐν τῇ πρὸς μεσημβρίαν θαλάσσῃ τεῖχος ἐν Ἀναφλύστῳ, ἔστι δ' ἐν τῇ πρὸς ἄρκτον τεῖχος ἐν Θορικῷ· ἀπέχει δὲ ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων

ἀμφὶ τὰ ἐξήκοντα στάδια.

εἰ οὖν καὶ ἐν μέσῳ τούτων γένοιτο ἐπὶ τῷ ὑψηλοτάτῳ Βήσης τρίτον ἔρυμα, ἴσυνήκοι τ' ἂν τὰ ἔργα εἰς ἓν ἐξ ἀπάντων τῶν τειχῶν, καὶ εἴ τι αἰσθάνοιτο πολεμικόν, βραχὺ ἂν εἴη ἐκάστω εἰς τὸ ἀσφαλὲς ἀποχωρῆσαι.

εἰ δὲ καὶ ἔλθοιεν πλείους οἱ πολέμιοι, δῆλον ὅτι, εἰ μὲν σῖτον ἢ οἶνον ἢ πρόβατα ἔξω εὖροιεν, ἀφέλονται ἂν ταῦτα· ἀργυρίτιδος δὲ κρατήσαντες τί ἂν μᾶλλον ἢ λίθοις ἔχοιεν χρῆσθαι;

πῶς δὲ καὶ ὀρμήσειαν <ἄν> ποτε πολέμιοι πρὸς τὰ μέταλλα; ἀπέχει μὲν γὰρ δήπου τῶν ἀργυρείων <ἡ> ἐγγύτατα πόλις Μέργαρα πολὺ πλεῖον τῶν πεντακοσίων σταδίων· ἀπέχει δὲ ἡ μετὰ ταῦτα πλησιαιτάτα Θῆβαι πολὺ πλεῖον τῶν ἑξακοσίων.

ἦν οὖν πορεύονται ἐντεῦθεν ποθεν ἐπὶ τὰ ἀργύρεια, παριέναι αὐτοὺς δεήσει τὴν πόλιν· κἂν μὲν ὥσιν ὀλίγοι, εἰκὸς αὐτοὺς ἀπόλλυσθαι καὶ ὑπὸ ἱππέων καὶ ὑπὸ περιπόλων. πολλῇ γε μὴν δυνάμει πορεύεσθαι ἐξηρημοῦντας τὰ ἐαυτῶν χαλεπόν· πολὺ γὰρ ἐγγύτερον ἂν εἴη ταῖς πόλεσιν αὐτῶν τὸ τῶν Ἀθηναίων ἄστυ ἢ αὐτοῖ [οἱ] πρὸς τοῖς μετάλλοις ὄντες.

εἰ δὲ καὶ ἔλθοιεν, πῶς ἂν καὶ δύναιτο μένειν μὴ ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια; ἐπισιτίζεσθαί γε μὴν μέρει μὲν κίνδυνος καὶ περὶ τῶν μετιόντων καὶ περὶ ὧν ἀγωνίζονται· πάντες δὲ ἀεὶ μετιόντες πολιορκοῦντ' ἂν μᾶλλον ἢ πολιορκοῖεν.

Οὐ τοίνυν μόνον ἡ ἀπὸ τῶν ἀνδραπόδων ἀποφορὰ τὴν διατροφὴν τῇ πόλει αὖξοι ἂν, ἀλλὰ πολυανθρωπίας περὶ τὰ μέταλλα ἀθροιζομένης καὶ ἀπ' ἀγορᾶς τῆς ἐκεῖ καὶ ἀπ' οἰκιῶν περὶ τὰργύρεια δημοσίων καὶ ἀπὸ καμίνων καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων πρόσοδοι ἂν πολλὰ γίνονται.

ἰσχυρῶς γὰρ <ἄν> καὶ αὐτὴ πολυάνθρωπος γένοιτο πόλις, εἰ οὕτω κατασκευασθείη· καὶ οἱ γε χώροι οὐδὲν ἂν εἶεν μείονος ἄξιοι τοῖς κεκτημένοις ἐνταῦθα ἢ τοῖς περὶ τὸ ἄστυ.

πραχθέντων γε μὴν ὧν εἶρηκα ξύμφημι ἐγὼ οὐ μόνον ἂν χρήμασιν εὐπορωτέραν τὴν πόλιν εἶναι, ἀλλὰ καὶ εὐπειθεστέραν καὶ εὐτακτοτέραν καὶ εὐπολεμωτέραν γενέσθαι.

οἳ τε γὰρ ταχθέντες γυμνάζεσθαι πολὺ ἂν ἐπιμελέστερον τοῦτο πράττειν ἐν τοῖς γυμνασίοις τὴν τροφὴν ἀπολαμβάνοντες πλείω ἢ ἐν ταῖς λαμπάσι γυμνασιάρχουμενοι, οἳ τε φρουρεῖν ἐν τοῖς φρουρίοις, οἳ τε πελτάζειν καὶ περιπολεῖν τὴν χώραν, πάντα ταῦτα μᾶλλον ἂν πράττειν, ἐφ’ ἐκάστοις τῶν ἔργων τῆς τροφῆς ἀποδιδομένης. Κεφάλαιον ε’

Εἰ δὲ σαφὲς δοκεῖ εἶναι ὥς, εἰ μέλλουσι πᾶσαι αἱ πρόσοδοι ἐκ πόλεως προσιέναι, ὅτι εἰρήνην δεῖ ὑπάρχειν, ἅρ’ οὐκ ἄξιον καὶ εἰρηνοφύλακας καθιστάναι; πολὺ γὰρ ἂν καὶ αὕτη αἵρεθεῖσα ἡ ἀρχὴ προσφιλεστέραν καὶ πυκνότεραν εἰσαφικνεῖσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις ποιήσῃ τὴν πόλιν.

εἰ δέ τινες οὕτω γιγνώσκουσιν, ὥς, ἐὰν ἡ πόλις εἰρήνην ἄγουσα διατελῇ, ἀδυνατωτέρα τε καὶ ἀδοξοτέρα καὶ ἥττον ὀνομαστή ἐν τῇ Ἑλλάδι ἔσται, καὶ οὗτοί γε, ὥς ἐμῇ δόξει, παραγιγνώσκουσιν. εὐδαιμονέσταται μὲν γὰρ δήπου πόλεις λέγονται, αἱ ἂν πλεῖστον χρόνον ἐν εἰρήνῃ διατελῶσι· πασῶν δὲ πόλεων Ἀθῆναι μάλιστα πεφύκασιν ἐν εἰρήνῃ αὐξέσθαι.

τίνες γάρ, ἡσυχίαν ἀγούσης τῆς πόλεως, οὐ προσδέονται ἂν αὐτῆς ἀρξάμενοι ἀπὸ ναυκλήρων καὶ ἐμπόρων; οὐχ οἱ πολύσιτοι, οὐχ οἱ πολύοινοι οὐχ οἱ ἡδύοινοι; τί δὲ οἱ πολυέλαιοι, τί δὲ οἱ πολυπρόβατοι, <τί> δὲ οἱ γνώμη καὶ ἀργυρίῳ δυνάμενοι χρηματίζεσθαι;

καὶ μὴν χειροτέχναι τε καὶ σοφισταὶ καὶ φιλόσοφοι, οἱ δὲ ποιηταί, οἱ δὲ τὰ τούτων μεταχειριζόμενοι, οἱ δὲ ἀξιοθεάτων ἢ ἀξιακούστων ἱερῶν ἢ ὁσίων ἐπιθυμοῦντες, ἀλλὰ μὴν καὶ οἱ δεόμενοι πολλὰ ταχὺ ἀποδίδοσθαι ἢ πρίασθαι, ποῦ τούτων μᾶλλον ἂν τύχοιεν ἢ Ἀθήνησιν;

εἰ δὲ πρὸς ταῦτα μὲν οὐδεὶς ἀντιλέγει, τὴν δὲ ἡγεμονίαν βουλόμενοί τινες ἀναλαβεῖν τῇ πόλει, ταύτην διὰ πολέμου μᾶλλον ἢ δι’ εἰρήνης ἡγοῦνται ἂν καταπραχθῆναι, ἐννοησάτωσαν πρῶτον μὲν τὰ Μηδικά, πότερον βιαζόμενοι ἢ εὐεργετοῦντες τοὺς Ἕλληνας ἡγεμονίας τε τοῦ ναυτικοῦ καὶ ἐλληνοταμιείας ἐτύχομεν.

ἔτι δ', ἐπεὶ ὡμῶς ἄγαν δόξασα προστατεύειν ἡ πόλις ἐστερήθη τῆς ἀρχῆς, οὐ καὶ τότε', ἐπεὶ τοῦ ἀδικεῖν ἀπεσχόμεθα, πάλιν ὑπὸ τῶν νησιωτῶν ἐκόντων προστάται τοῦ ναυτικοῦ ἐγενόμεθα;

οὐκ οὖν καὶ Θηβαῖοι εὐεργετούμενοι ἡγεμονεύειν αὐτῶν ἔδωκαν Ἀθηναίοις; ἀλλὰ μὴν καὶ Λακεδαιμόνιοι οὐ βιασθέντες ὕφ' ἡμῶν, ἀλλ' εὖ πάσχοντες ἐπέτρεψαν Ἀθηναίοις περὶ τῆς ἡγεμονίας θέσθαι ὅπως βούλονται.

νῦν δέ γε διὰ τὴν ἐν τῇ Ἑλλάδι ταραχὴν παραπεπτωκέναι μοι δοκεῖ τῇ πόλει ὥστε καὶ ἄνευ πόνων καὶ ἄνευ κινδύνων καὶ ἄνευ δαπάνης ἀνακταῖσθαι τοὺς Ἑλληνας. ἔστι μὲν γὰρ πειραῖσθαι διαλλάττειν τὰς πολεμούσας πρὸς ἀλλήλας πόλεις, ἔστι δὲ συναλλάττειν, εἴ τις ἐν αὐταῖς στασιάζουσιν.

εἰ <δὲ> καὶ ὅπως τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν αὐτόνομον ὥσπερ πρόσθεν γένοιτο φανεροὶ εἴητ' ἐπιμελούμενοι, μὴ συμπολεμοῦντες, ἀλλὰ πρεσβεύοντες ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν οἶμαι θαυμαστὸν εἶναι, εἰ καὶ πάντας τοὺς Ἑλληνας ὁμογνώμονάς τε καὶ συνόρκους καὶ συμμάχους λάβοιτε ἐπ' ἐκείνους, οἵτινες ἐκλιπόντων Φωκῶν τὸ ἱερὸν καταλαμβάνειν πειρῶντο.

εἰ δὲ καὶ ὅπως ἀνὰ πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν εἰρήνη ἔσται φανεροὶ εἴητε ἐπιμελούμενοι, ἐγὼ μὲν οἶμαι πάντας ἂν εὐχεσθαι μετὰ τὰς ἑαυτῶν πατρίδας Ἀθήνας μάλιστα σώιζεσθαι.

εἰ δέ τις αὖ εἰς χρήματα κερδαλεώτερον νομίζει εἶναι τῇ πόλει πόλεμον ἢ εἰρήνην, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα πῶς ἂν ἄμεινον ταῦτα κριθεῖη ἢ εἴ τις τὰ προγεγενημένα ἐπανασκοποίῃ τῇ πόλει πῶς ἀποβέβηκεν.

εὐρήσει γὰρ τό τε παλαιὸν ἐν εἰρήνῃ μὲν πάνυ πολλὰ χρήματα εἰς τὴν πόλιν ἀνενεχθέντα, ἐν πολέμῳ δὲ ταῦτα πάντα καταδαπανηθέντα· γινώσεται δέ, ἥν σκοπῇ, καὶ ἐν τῷ νῦν χρόνῳ διὰ μὲν τὸν πόλεμον καὶ τῶν προσόδων πολλὰς ἐκλιπούσας, καὶ τὰς εἰσελθούσας εἰς παντοδαπὰ πολλὰ καταδαπανηθείσας· ἐπεὶ δὲ εἰρήνη κατὰ θάλατταν γεγένηται, ἡύξημένας τε τὰς προσόδους, καὶ ταύταις ἐξὸν τοῖς πολίταις χρῆσθαι ὅ τι βούλονται.

εἰ δέ τις με ἐπερωτώη, εἰ καί, ἂν τις ἀδικῇ τὴν πόλιν, λέγεις, ὥς χρὴ καὶ πρὸς τοῦτον εἰρήνην ἄγειν; οὐκ ἂν φαίην· ἀλλὰ μᾶλλον λέγω, ὅτι πολὺ θᾶττον ἂν τιμωροίμεθα αὐτούς, εἰ μηδὲνα ὑπάρχοιμεν ἀδικοῦντες· οὐδένα γὰρ ἂν ἔχοιεν σύμμαχον. Κεφάλαιον ς'

Ἀλλ' εἴ γε μὴν τῶν εἰρημένων ἀδύνατον μὲν μηδὲν ἔστι μηδὲ χαλεπὸν, πραττομένων δὲ αὐτῶν προσφιλέστεροι μὲν τοῖς Ἑλλησι γενησόμεθα, ἀσφαλέστερον δὲ οἰκήσομεν, εὐκλεέστεροι δὲ ἐσόμεθα, καὶ ὁ μὲν δῆμος τροφῆς εὐπορήσει, οἱ δὲ πλούσιοι τῆς εἰς τὸν πόλεμον δαπάνης ἀπαλλαγῇσονται, περιουσίας δὲ πολλῆς γενομένης μεγαλοπρεπέστερον μὲν ἔτι ἢ νῦν ἐορτὰς ἄξομεν, ἱερὰ δ' ἐπισκευάσομεν, τείχη δὲ καὶ νεώρια ἀνορθώσομεν, ἱερεῦσι δὲ καὶ βουλῇ καὶ ἀρχαῖς καὶ ἵππεῦσι τὰ πάτρια ἀποδώσομεν, πῶς οὐκ ἄξιον ὥς τάχιστα τούτοις ἐγχειρεῖν, ἵνα ἔτι ἐφ' ἡμῶν ἐπίδωμεν τὴν πόλιν μετ' ἀσφαλείας εὐδαιμονοῦσαν;

εἴ γε μὴν ταῦτα δόξειεν ὑμῖν πράττειν, συμβουλεύσαιμ' ἂν ἔγωγε πέμψαντας καὶ εἰς Δωδώνην καὶ εἰς Δελφοὺς ἐπερέσθαι τοὺς θεοὺς εἰ λῶιον καὶ ἄμεινον εἴη ἂν τῇ πόλει οὕτω κατασκευαζομένη καὶ αὐτίκα καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον.

εἰ δὲ ταῦτα συναινοῖεν, τότε' ἂν αὖ φαίην χρῆναι ἐπερωτᾶν, τίνας θεῶν προσποιούμενοι ταῦτα κάλλιστα καὶ ἄριστα πράττοιμεν ἂν· οὐδ' ἂν ἀνέλοιεν θεοὺς, τούτοις εἰκὸς καλλιερῆσαντας ἄρχεσθαι τοῦ ἔργου. σὺν γὰρ θεῶι πραττομένων εἰκὸς καὶ τὰς πράξεις προῖέναι ἐπὶ τὸ λῶιον καὶ ἄμεινον ἀεὶ τῇ πόλει.